

VÝROČNÁ SPRÁVA SPOLKU PERMON MARIANKA ZA ROK 2017

Spolok Permon Marianka je záujmové občianske združenie, ktorého hlavným cieľom je dokumentácia a propagácia bývalej ťažby a priemyselného spracovania bridlice v Marianke. Zaregistrovaný bol na Ministerstve vnútra Slovenskej republiky dňa 29. 12. 2006. V Banskej Štiavnici bol dňa 6. 9. 2007 slávnostne prijatý za člena Združenia baníckych spolkov a cechov Slovenska.

Členská základňa

V roku 2017 mal Spolok Permon Marianka **„9 riadnych členov“**. Boli nimi: Zdeno Charvát, Jozef Kráľ, Roman Lehotský, Pavol Murányi, Ľuboš Osuský, Ivan Paška, Štefan Pavlík, Marián Pavlovič a Ján Sand. Predsedom Spolku Permon Marianka bol J. Sand, výkonným tajomníkom R. Lehotský, tretím členom výboru SPM M. Pavlovič a hospodárkou D. Pašková.

Podujatia organizované Spolkom Permon Marianka

„Otvorenie sezóny 2017 Miniexpozičie ťažby a spracovania bridlice v Marianke“ sa uskutočnilo dňa 8. 4. 2017. Podujatie za zvuku banskej klopačky otvoril J. Sand. Aktivity spolku za rok 2016 zhrnul R. Lehotský. Do života tu bola uvedená nová knižka P. Ondrusa a kolektívu Minerály Malých Karpát (Spolok pre montánný výskum), ktorej krstnými otcami boli J. Jahn, J. Madarás, P. Koděra a A. Russ. Súčasťou podujatia boli ukážky osekávania a strihania bridlice J. Kráľom a predaj drobných výrobkov z bridlice spoločnosťou Crela s.r.o.

Najvýznamnejším podujatím v roku 2017 bol **3. odborný seminár „Využitie opustených podzemných a povrchových banských diel v Marianke a Borinke“**, ktorého cieľom bolo oboznámiť širokú odbornú a laickú verejnosť, ako dokážu príroda a ľudia využiť po ukončení ťažby opustené podzemné a povrchové banské diela a zároveň prepojiť odborníkov z tejto oblasti. Seminár sme zorganizovali v spolupráci s obcou Marianka a Združením baníckych spolkov a cechov Slovenska. Uskutočnil sa dňa 7. 10. 2017 v spoločenskej sále Polyfunkčného centra v Marianke. V prvom bloku odznel príspevok R. Lehotského o „Bridlicovej štôlni v Marianskom údolí a jej využití na aktivity pre verejnosť“. Druhým príspevkom „Kameňolom Veľké Prepadlé – lezenie na cvičných skalách“ B. Kadíka. V. Prachár prezentoval tretí príspevok „Kameňolom Veľké Prepadlé ako biotop pre vtáctvo“. Na oblasť ochrany prírody bol zameraný aj štvrtý príspevok B. Lehotskej „Štôľňa v kameňolome Veľké Prepadlé – významné zimovisko netopierov“. Piaty príspevok „Pokus o záchranu obytnej budovy bývalých majiteľov Medených hámrov“ odprezentoval J. Slovák. Počas prestávky boli po prvýkrát verejne vystavené a M. Gargulákom prezentované nálezy starých baníckych nástrojov pod názvom „Výstava nálezov baníckeho náradia z Bridlicovej štôľne v Marianskom údolí“. B. Lehotská ukázala prítomným dva druhy živých netopierov, ktoré sú v súčasnosti v krátkodobej rehabilitácii OZ Miniopterus a zvyknú pravidelne zimovať v štôlni Medené hámre. Počas prestávky si mali možnosť účastníci detailne pozrieť aj výrobky z medeného plechu, ktoré na seminár priniesol ukázať J. Slovák. „Filmová tvorba v kameňolomoch v Marianke a Borinke“ bola šiestym príspevkom seminára, ktorý odprezentoval R. Lehotský. Siedmym príspevkom boli „Zaujímavosti minerálov v kameňolomoch v Marianke a Borinke“, ktorý prezentoval D. Ozdín. Posledný ôsmy príspevok „Pripravovaný projekt

Geopark Malé Karpaty“ odprezentoval J. Vitáloš. Na záver sa účastníkom prihovoriť JUDr. Dušan Vilim, výkonný tajomník Združenia baníckych spolkov a cechov Slovenska. Podujatie bolo finančne podporené Obcou Marianka.

Pred Miniexpozíciou ťažby a spracovania bridlice v Marianke si dňa 12. 8. 2017 členovia Spolku Permon Marianka a návštevníci pripomenuli „**Deň obetí banských nešťastí**“, tzv. Deň bielych ruží. V rámci sprevádzania Miniexpozíciou ťažby a spracovania bridlice v Marianke informovali návštevníkov aj o banskom nešťastí v Marianke z roku 1903. Všetkým ženám a dievčatám venovali bridlicové srdiečka. Po ukončení sprevádzania sa presunuli ku Kaplnke sv. Barbory, kde si R. Lehotský, J. Paška a J. Sand uctili pamiatku obetí banských nešťastí položením kytice bielych klinčekov.

Tradičnou akciou Spolku Permon Marianka bola „**XIII. výstava húb v Marianke**“, ktorá sa uskutočnila dňa 23. 9. 2017 v spoločenskej sále Polyfunkčného centra v Marianke. Návštevníci si tu mohli pozrieť až 205 druhov húb. Mykológmi bola vybraná huba tohtoročnej výstavy kyjak uťatý *Clavariadelphus truncatus*. Súčasťou bola aj výstava karikatúr D. Ďurišku s hubárskou tematikou, súťaž v určovaní húb, prezentácia bridlicového candy baru, výstava minerálov Marianky a okolia, vzácnych minerálov Malých Karpát a predaj montanistickej literatúry.

V poradí už „**4. svätobarborský sprievod**“ sa uskutočnil dňa 8. 12. 2017. Účastníci sa stretli v Miniexpozícii ťažby a spracovania bridlice v Marianke, kde zapálili niekoľko banských lúč, vypočuli si komentár k expozícii a oboznámili sa s najvýznamnejšími aktivitami Spolku Permon Marianka za rok 2017. Neskôr, po utišení dažďa sa účastníci spoločne presunuli ku Kaplnke sv. Barbory, kde položili kyticu kvetov.

Do „**Kalendária Združenia banských spolkov a cechov Slovenska 2017**“ bol zaradený 3. odborný seminár Využitie opustených podzemných a povrchových banských diel v Marianke a Borinke a 4. svätobarborský sprievod.

V spoločenskej sále Polyfunkčného centra v Marianke sa konal „**smútočný šachtág**“ – posledná rozlúčka s J. Karabelým, prvým predsedom Združenia baníckych spolkov a cechov Slovenska. Prípravu a organizáciu smútočného zhromaždenia, ktorého sa zúčastnilo viac ako 40 zástupcov baníckych spolkov a cechov z celého Slovenska, zabezpečovali J. Sand a J. Kráľ.

Miniexpozícia ťažby a priemyselného spracovania bridlice v Marianke

Miniexpozícia ťažby a spracovania bridlice v Marianke bola pod registračným číslom ZPM/8/2016 na začiatku roka 2017 zaradená do „**Adresára evidovaných múzejných zariadení na Slovensku**“, ktoré vedie Slovenské národné múzeum.

Dňa 21. 3. 2017 sprevádzal v Miniexpozícii ťažby a spracovania bridlice v Marianke R. Lehotský skupinu účastníkov „**Akadémie tretieho veku**“.

Dňa 28. 3. 2017 sprevádzal po Miniexpozícii ťažby a spracovania bridlice v Marianke účastníkov podujatia „**OZ Ekovýlety**“ J. Sand.

Dňa 1. 4. 2017 J. Sand a R. Lehotský uskutočnili „**jarné upratovanie**“ interiéru a exteriéru Miniexpozície ťažby a spracovania bridlice v Marianke.

Dňa 27. 5. 2017 navštívili Miniexpozíciu ťažby a spracovania bridlice v Marianke „**žiaci CZŠ R. Zaymusa zo Žiliny**“. Žiakov sprevádzal J. Kráľ.

Sprevádzanie po Miniexpozícii ťažby a spracovania bridlice v Marianke bolo zabezpečené aj počas „**Maritálfestu**“ dňa 24. 6. 2017. Návštevníkov sprevádzal J. Kráľ, R. Lehotský a J. Sand.

J. Kráľ vyhotovil a na portál Bridlicovej štôlne v Marianskom údolí dňa 14. 7. 2017 pripevnil „**nový nápis ZDAR BOH!**“ z bridlice.

Miniexpozíciu ťažby a spracovania bridlice v Marianke dňa 14. 10. 2017 navštívili „**zástupcovia redakcie medzinárodného časopisu Citta Nuova**“ z Talianska, Poľska, Maďarska a Chorvátska. Návštevníkov sprevádzal R. Lehotský.

Na požiadanie dňa 17. 10. 2017 navštívila Miniexpozíciu ťažby a spracovania bridlice v Marianke „**organizovaná skupina dôchodcov**“, ktorých sprevádzal R. Lehotský.

Priestory Miniexpozície ťažby a spracovania bridlice v Marianke dňa 21. 10. 2017 navštívil tesne pred svadobným obradom „**mladý pár**“ A. Salamová a J. Trubíni. Ich profesionálny fotograf tu vyhotovil svadobné fotografie. Spolok Permon Marianka im na pamiatku venoval dve bridlicové srdiečka s červenými mašľami, ktoré vyhotovil R. Lehotský.

Počas septembra 2017 sa pod vedením M. Pavloviča realizovali „**rekonštrukčné práce**“ Miniexpozície ťažby a spracovania bridlice v Marianke. Konkrétne išlo o montáž pracovného debnenia na dočasné prekrytie otvoru vstupu do štôlne z Miniexpozície, odstránenie uvoľnených kusov bridlice nad vstupom do štôlne, vyčistenie škár a muriva stien a klenby Miniexpozície, 7-násobný nástrek stien hĺbkovou penetráciou, vyplnenie prasklín v murive a čelnej bridlicovej stene chemickou kotvou, domurovanie vypadaného muriva v stenách a klenbe, montáž káblových rozvodov a osvetlenia, výroba a montáž elektrického rozvádzača, vystriekanie dutín v zábradlí antikoróznym sprejom, náter zábradlia, obnovenie náteru vchodovej bránky do štôlne, montáž skrinky na pomôcky, vyčistenie vnútorných priestorov Miniexpozície, sanácia, domurovanie oporných stien vonku pred portálom, odkopanie zeminy, odstránenie koreňov nad vetracím otvorom a osadenie vetracieho potrubia nad klenbou Miniexpozície. Rekonštrukcia bola finančne podporená Obcou Marianka a grantom MF SR.

Horná a bočné časti vstupného portálu do Miniexpozície ťažby a spracovania bridlice v Marianke boli pre ochranu proti dažďu dňa 4. 11. 2017 „**prekryté bridlicovou krytinou**“, ktorej nainštalovanie zabezpečil M. Pavlovič.

S písomným súhlasom majiteľa pozemku boli dňa 16. 12. 2017 „**vypílené tri stromy**“, ktoré rástli priamo na tehlovej klenbe Miniexpozície ťažby a spracovania bridlice v Marianke. Pri silnejšom vetre dochádzalo k rozkývaniu stromov a ich koreňov a k zvyšovaniu nerovnomerného zaťaženia klenby Miniexpozície. V klenbe sa už vytvorilo niekoľko trhlín. Pre odvrátenie hrozby väčšieho poškodenia klenby a zaistenie bezpečnosti návštevníkov, bol tento krok nevyhnutný.

Účasť na podujatiach

Dňa 3. 6. 2017 sa R. Lehotský zúčastnil v Kremnici „**Spomienkovej slávnosti pri príležitosti 574. výročia banského nešťastia v Šturci**“, ktorú organizoval Kremnický banícky spolok. Slávnostný sprievod, za účasti členov viacerých baníckych spolkov a cechov zo Slovenska, bol zakončený ekumenickou bohoslužbou pod holým nebom a kladením vencov k pamätníku.

„**10. stretnutie banských miest a obcí Slovenska**“, ktoré sa konalo v dňoch 19. – 21. 5. 2017 v Novej Bani, sa zúčastnili J. Sand a R. Lehotský. Počas prvého dňa podujatia sa zúčastnili exkurzie do Bane Starovšechsvätých, navštívili banskú expozíciu v Hodruši-Hámroch a Pohronské múzeum v Novej

Bani, zúčastnili sa prijatia u primátora Novej Bane J. Havrana, zasadnutia Združenia banských spolkov a cechov Slovenska a šachtágu. Na druhý deň absolvovali slávnostný sprievod, kde získali na spolkovú zástavu ďalšiu účastnícku stuhu a zúčastnili sa exkurzie po banských dielach Novej Bane. Posledný deň podujatia navštívili Pukanec, Expozíciu pukaneckej histórie, štôľňu s výskytom žiliek ametystu a vínnu pivnicu vytvorenú v starom opustenom banskom diele.

R. Lehotský sa dňa 18. 8. 2017 zúčastnil v Pezinku na slávnostnom otvorení a vernisáži viacerých výstav podujatia **„Pezinský permoník 2017“**. Na výstave Zvláštne a zaujímavé horniny Malých Karpát autora M. Garguláka, bola vystavená aj vzorka marianskej bridlice, vynesená po vyčerpaní vody von z Bridlicovej štôľne v Marianskom údolí.

Schôdze a zasadnutia

Dňa 7. 4. 2017 sa v priestoroch Polyfunkčného centra v Marianke uskutočnila **„výročná členská schôdza SPM“**. M. Gargulák na nej odovzdal spolku pracovné nástroje, ktoré boli nájdene počas prieskumov v Bridlicovej štôľni. Odznali tu aj príspevky J. Vitáloša o novom Geoparku Malé Karpaty, J. Madarása o ťažbe drahých kameňov na Srí Lanke a R. Lehotského o bauxitovej bani Minjera v Chorvátsku a Banskom múzeu s podzemnou plavbou v Mežici v Slovinsku.

Dňa 23. 3. 2017 sa konalo v Banskej Štiavnici **„Valné zhromaždenie Združenia baníckych spolkov a cechov Slovenska“**. Zúčastnili sa ho J. Sand.

Dňa 14. 11. 2017 sa vo Vrútkach konalo **„zasadnutie Rady Združenia baníckych spolkov a cechov Slovenska“**. Zúčastnili sa ho J. Sand a J. Kráľ.

Počas roku 2017 zasadal niekoľkokrát **„výbor Spolku Permon Marianka“**.

Vydavateľská a propagačná činnosť

V časopise **„Montanrevue č. 1/2017“** bol pod názvom „Medené hámre, Borinka“ uverejnený príspevok J. Kráľa a J. Slováka o tunajšej bývalej výrobe medených kotlov, hrncov, naberačiek či bábovkových foriem.

V časopise **„Montanrevue č. 3/2017“** bol uverejnený príspevok J. Sanda o úmrtí člena SPM Š. Pavlíka.

V **„Spravodaji obce Marianka Mariatál 2017“** boli uverejnené 3 príspevky o činnosti Spolku Permon Marianka. Uvedeným autorom textov bol R. Lehotský a fotografií I. Paška. Príspevky získala redakcia spravodaja stiahnutím noviniek z webovej stránky Spolku Permon Marianka.

Najvýznamnejšou vydavateľskou aktivitou Spolku Permon Marianka v roku 2017 bolo nakrútenie dokumentárneho filmu **„Putovanie za marianskou bridlicou“**. Scenár filmu napísal R. Lehotský. Kameramanom a režisérom filmu bol R. Ásványi z AB filmu. Film sa natáčal 20. 7. a 23. 9. 2017. Strihanie filmu v štúdiu sa uskutočnilo v dňoch 29. 11. a 15. 12. 2017. Celková dĺžka finálnej verzie filmu je 21 minút a 14 sekúnd. Výroba filmu bola finančne podporená grantom MF SR.

Počas celého roku 2017 sme aktualizovali webovú stránku **„www.marianka.eu“**. Bolo na nej doplnených 45 noviniek a množstvo ďalších informácií a obrázkov. Administrátorom webovej stránky je J. Kráľ.

„Fotografovanie“ na podujatiach organizovaných Spolkom Permon Marianka počas celého roku zabezpečoval I. Paška.

Iné

Počas 10. stretnutia banských miest a obcí Slovenska, dňa 20. 5. 2017, bol v Novej Bani ocenený R. Lehotský „**Čestným odznakom ministra hospodárstva SR Za zachovanie tradícií**“.

Na 11. svätobarborskom šachtágu Malokarpatského baníckeho spolku v Pezinku bol dňa 4. 12. 2017 ocenený J. Král' za činnosť šéfredaktora časopisu Montanrevue Združením baníckych spolkov a cechov Slovenska „**Čestným odznakom sv. Barbory**“.

Individuálne aktivity členov

Dňa 5. 5. 2017 sa na „**Hrade Devín**“ uskutočnilo slávnostné otvorenie horného hradu pre verejnosť. Na novej geologickej a paleontologickej expozícii, vybudovanej v podzemných priestoroch, sa autorsky podieľali J. Madarás a R. Lehotský.

J. Král' sa dňa 6. 5. 2017 zúčastnil „**Otvorenia turistickej sezóny Opavského Sliezska 2017**“ v Českej republike, kde sa stretol so starostom Budišova nad Budišovkou P. Schrammom.

R. Lehotský v dňoch 3. a 4. 6. 2017 navštívil v „**Kremnici**“ štôľňu Andrej a nanovo zrekonštruovaný Gergeyho tunel, ktorý slúžil v minulosti na prepravu medi a striebra z hút v Tajove a Banskej Bystrici do Kremnice, či prevoz zlatého pokladu z mincovne v Kremnici do Banskej Bystrice v roku 1944.

J. Král' sa v „**Mokřinkách v Českej republike**“ stretol s predsedom OS Zálužné P. Zahnašom. Počas stretnutia dňa 5. 6. 2017 sa vzájomne informovali o aktivitách Spolku Permon Marianka a OS Zálužné.

R. Lehotský navštívil dňa 29. 7. 2017 „**Zaanse Schans v Holandsku**“ s veternými mlynmi, ktoré sa používali okrem iného aj na výrobu farbív. Tie sa vyrábali drvením napr. lazulitu, malachitu, vápenca či okrov mlynskými kameňmi.

R. Lehotský navštívil v dňa 2. 8. 2017 bývalý podnik na ťažbu a spracovanie bridlice v „**Haut Martelange v Luxembursku**“. Pozrel si dielne na spracovanie bridlice, banský vlak, ale aj administratívnu budovu a vilu bývalých majiteľov. Na záver navštívil jednu z bridlicových baní s podzemným jazerom.

R. Lehotský navštívil dňa 31. 8. 2017 výstavu Príbeh kameňa – expozíciu geológie, archeológie a lapidária Vlastivedného múzea v „**Olomouci**“. Okrem iných hornín tu bola vystavená aj spodnokarbónska bridlica a v nej sa vyskytujúce fosílné hlavonožce, lastúrniky a prasličky z oblasti Nízkeho Jesenika. Dňa 1. 9. 2017 si pozrel v Botanickej záhrade Prírodovedeckej fakulty Univerzity Palackého v Olomouci Bridlicovú skalku s rastlinami z Čile, Nového Zélandu a Tasmánie.

J. Král' dňa 13. 9. 2017 navštívil zámok „**Hradec nad Moravicí**“ v Českej republike. Na zámku, resp. jeho časti Červený zámok prebiehala rekonštrukcia spojená s výmenou bridlicovej strešnej krytiny.

J. Král' dňa 4. 10. 2017 navštívil v Českej republike niektoré lokality v obciach „**Melč, Kružberk, Svatoňovice a Vítkov**“, ktoré sú súčasťou projektu Krajina bŕidlice.

V priebehu roka 2017 sa J. Král' a R. Lehotský zúčastnili niekoľkých „**búrz minerálov**“.

Výročná správa bola schválená na výročnej členskej schôdzi SPM dňa 6. apríla 2018 v Marianke.

Zostavil: Roman Lehotský